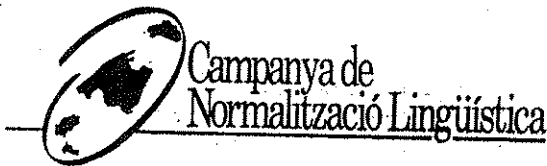

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

III

Palma
1993

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campanya de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

“Es poal des fems”

Un altre comunicant ens demana: “Què és més correcte: **fems** o **escombraries**?”, i aprofit l’ocasió per cridar l’atenció sobre un doble barbarisme escandalós molt estès entre nosaltres: *es-cubo de sa bassura*, i per fer notar que no tenim una paraula estàndard catalana per a “fems” (i menys encara per a “poal des fems”), sinó que s’ha generalitzat, per designar el “*conjunt de matèries brutes i residuals que s’apleguen pel carrer, per les cases; etc.; castellà basura*” (DCVB), un mot de sentit més concret, que en el nostre cas ha estat **fems**, que designava els excrements d’animals, especialment els que es feien servir per adobar les terres (i atenció a dos barbarismes més: *abono* i *abonar*, en lloc d’**adob** i **adobar**); **femar** un camp era tirar-hi fems (de gallina, de vaca, etc.), perquè produís

més; però les restes de menjar i fins i tot les agranadures es tiraven tranquil·lament al femer, feien part dels **fems**; i a molts de llocs del territori català només coneixen el primer significat de “fems”, i els fa mal efecte sentir que es parla de fems dins un pis. A Catalunya, un mot que ha ampliat el seu sentit és **escombraries**, que equival al nostre **agranadures** (i a Mallorca resulta estrany donar aquest nom a restes de menjar, llaunes, etc.; que no s’agranen, perquè la gent és neta i no els tira en terra, sinó directament al poal (o a la bossa) dels fems; a altres contrades es diu **brossa** (“conjunt de fulles, branquillons, etc.”). Tractant-se d’un element tan del “nivell baix” de la llengua, no és estrany que no tenguí forma estàndard —que ens fa falta, però, per designar els serveis municipals, que a cada contrada tenen nom diferent—. Aquí, sembla que la paraula més apropiada és **fems**, però hem de saber que si anam a passar uns dies ca uns amics catalans, no els hem de demanar “on podem posar els fems”, sinó “les escombraries”.

També hi ha diversitat en el nom del recipient on es posen els fems: **poal**, **coïsiol**, **galleda**... (encara que l’uniformisme de la vida moderna ens mena a tots a dir, simplement, **bossa**). Pitjor en francès, que li diuen **poubelle**, perquè el prefecte que va donar ordre de recollir els fems en uns recipients que els ajuntaments recollirien, en lloc de tirar-los directament per la finestra, es deia *Poubelle*, i als parisencs els va caure tan tort, que designaren l’estri amb el seu nom (tal com ara es parla de la “lleï Corcuera”, per exemple). - A. M. (14-9)